

В. Забавін, С. Небрат

ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОХ КУРГАНІВ БІЛЯ с. КОМИШУВАТЕ НА ПІВДНІ ДОНЕЧЧИНИ У 2021 р.

У польовий сезон 2021 р. експедиція Маріупольського державного університету провела розкопки двох курганів у групі з п'яти насипів біля с. Комишувате на землях Мангушської територіальної громади Маріупольського р-ну Донецької обл.

Курганна група з п'яти насипів (охоронний № 2339) розташована за 4 км на північний захід від с. Комишувате. Група складається з двох насипів: курган 2 розміщувався на відстані 60 м на схід — південний схід від краю насипу кургану 1 (за загальною нумерацією у групі — кургани 4 та 5). Пам'ятка виявлена у 1988 р. (О. Дубовська, М. Швецов), додатково обстежена у 2009 р. (Ю. Полідович, А. Усачук). Кургани 4 та 5 є східною частиною групи, що складалася з п'яти насипів. Дослідження трьох насипів з цієї групи на землях Стародубської сільської ради Мангушського р-ну, оглянула в 1989 р. Маріупольська археологічна експедиція (В. Кульбака). Тоді було досліджено поховання зрубної культури та середньовіччя.

У польовий сезон 2021 р. розкопки цієї курганної групи було продовжено. Курган 4 (2705006) мав насип у перетині овальної форми розмірами 40 × 50 м, заввишки 1,3 м, його споруджено із ґрунту і каміння. Східна частина насипу розорювалась, західна розміщена під лісосмугою. Через східну полу кургану прокладено ґрунтову польову дорогу. На поверхні знайдено кістки людини зі зруйнованого поховання. Координати на Google Maps: 47°5'59.58" Пн, 37°6'39.09" Сх

Курган 5 (2705007) мав насип у плані округлої форми діаметром 10 м, висотою 0,25 м, його споруджено із ґрунту і каміння. Насип кургану розорюється. Координати на Google Maps: 47°5'58.79" Пн, 37°6'43.76" Сх

У кургані 4 було досліджено два поховання зрубної культури (1700—1200 рр. до н. е.), а також культовий комплекс часів середньовіччя. У кургані 5 було виявлено середньовічний кенотаф (символічне поховання) або культовий комплекс.

Обидва поховання кургану 4 демонструють типові ознаки зрубної культури Північного Приазов'я як в нормах поховального обряду, так і в рисах матеріальної культури та належать до II та III хронологічного горизонту цієї культури регіону. Курган 4

Поховання 2 кургану 4 біля с. Комишувате

виявився елітарним, тут вдалося дослідити поховання, що влаштовані у формі кам'яних гробниць. Крім двох керамічних горщиків, перед обличчям небіжчика знайдено залишки дерев'яної чаші, декорованною бронзою накладкою (рисунок).

До конструктивних елементів дерев'яного посуду доби бронзи належать бронзові або мідні накладки або оковки (іноді із залишками дерева). За цими металевими елементами декору найчастіше і фіксується дерев'яний посуд у поховальних комплексах. Ці категорії поховального інвентарю в зрубних похованнях Північного Приазов'я трапляються досить рідко. Із 1500 поховань цієї культури, досліджених у регіоні, подібні накладки були знайдені тільки у двох. Накладка з поховання 2, кургану 4 має розміри: 3 см завширшки та 15 см завдовжки.

Виявлені артефакти доповнюють інформацію про матеріальну культуру давнього населення басейну степової р. Комишуватки. Знахідки вказують на перспективність подальших досліджень цього мікрорегіону у майбутньому.